

Ważki (Odonata) Rembertowa

Dragonflies (Odonata) of Rembertów

Paweł KOBYŁECKI

ul. Liryczna 8, 04-410 Warszawa
e-mail: fario@poczta.fm

Abstract The observations were conducted on peatbogs, ponds and other water bodies, a canal and a small river east of Warsaw in 2016-2019. In total, 28 odonate species were recorded, including two protected species: *Sympecma paedisca* (BRAUER, 1877) and *Leucorrhinia pectoralis* (CHARPENTIER, 1825).

Key Words. Dragonflies, Odonata, northern Poland, endangered peat pool.

Stanowisko/teren

Teren badań obejmuje poligon wojskowy przylegający do wschodniej granicy Warszawy oraz warszawską dzielnicę Rembertów. Siedliska, w których dokonano obserwacji to torfowiska, drobne zbiorniki, kanał, niewielka rzeka i kompleks stawów. **UTM: EC09, EC18 i EC19.** Mezoregion: 318.78 Wysoczyzna Wołomińska (SOLON i in. 2018) (Tab. 1, Ryc. 1).

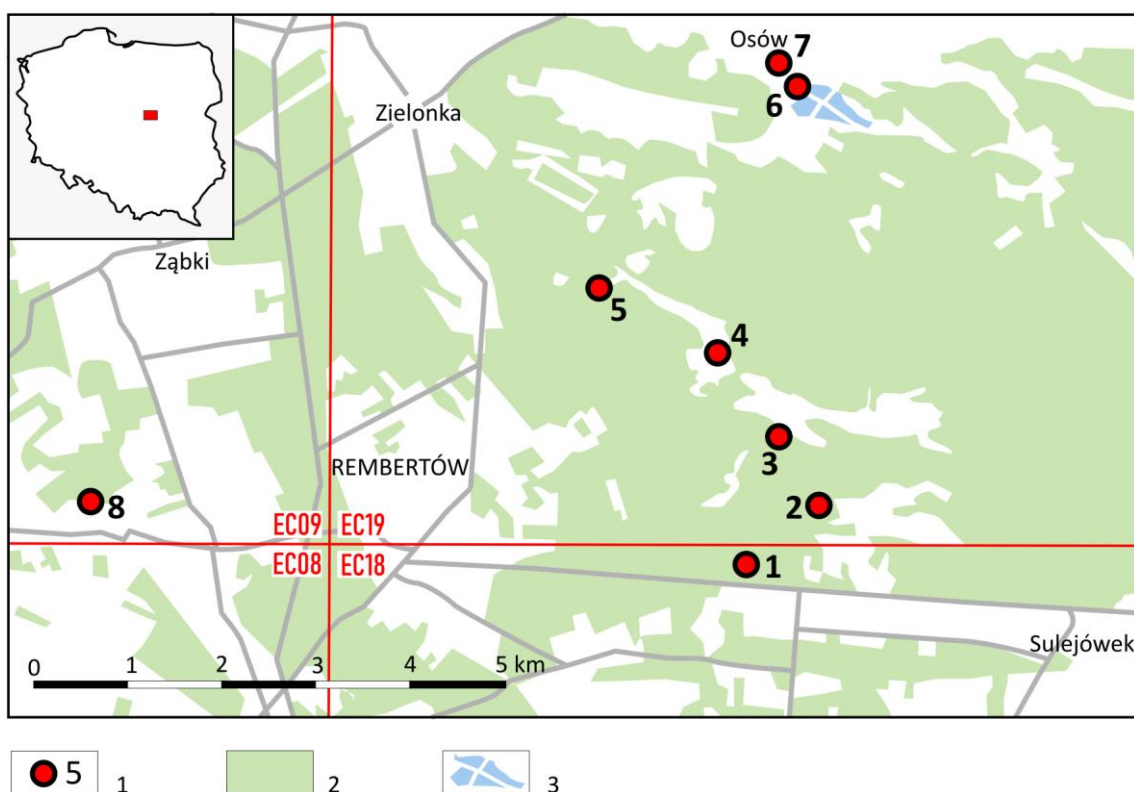
Tabela 1. Wykaz badanych stanowisk

Table. 1. List of investigated sites

No.	Stanowisko/Site	Współrzędne/Coordinates		UTM	Siedlisko/Habitat
		E	N		
1.	Bagno Jacka	21.215849	52.255393	EC18	torfowisko
2.	Bagno Śmiardki	21.227263	52.263591	EC19	zbiornik oczyszczalni ścieków
3.	Lisie Bagno	21.220392	52.269738	EC19	torfowisko, zbiornik przeciwpożarowy
4.	Piaskownia	21.211215	52.278665	EC19	wyrobisko piasku
5.	Mokry Ług	21.191307	52.285278	EC19	obniżenie międzywydmowe
6.	Stawy Ossów	21.225509	52.304883	EC19	kompleks stawów rybnych
7.	Dolina Długiej	21.220868	52.307567	EC19	dolina rzeki
8.	Kanał Bródnowski	21.107789	52.263013	EC09	kanał

Materiał i metody

Obserwacje prowadzono w latach 2016-2019. Identyfikacji osobników dokonywano przyżyciowo, wykonując dokumentację fotograficzną. Badania prowadzono na 8 stanowiskach. W wyjątkowych sytuacjach zaprezentowano dane pochodzące z tego terenu zebrane poza wymienionymi stanowiskami. W takich sytuacjach określono siedlisko i podano współrzędne geograficzne.

Ryc. 1 Mapa obszaru badań; 1 – stanowiska badań, 2 – tereny leśne, 3 – stawy

Fig. 1. Map of study areas; 1 – sites, 2 – forested area, 3 – ponds

Wyniki

Stwierdzono 28 gatunków ważek. Wykaz wraz z uwagami dotyczącymi statusu ochronnego i zoogeografii przedstawiono poniżej.

Wykaz stwierdzonych gatunków:

1. *Calopteryx splendens* (HARRIS, 1870) – 29.07.2017, st.7, liczne ♂♂i ♀♀
2. *Calopteryx virgo* (LINNAEUS, 1758) – 12.06.2017, st. 7, liczne ♂♂
3. *Lestes sponsa* (HANSEMANN, 1823) – 15.06.2017, st. 5, 2 ♂♂
4. *Lestes dryas* (KIRBY, 1890) – 15.06.2017, st. 5, liczne ♂♂i ♀♀
5. *Lestes virens* (CHARPENTIER, 1825) – 13, 20 i 21.10.2019, st. 1, 2, 3, 5, liczne ♂♂i ♀♀
6. *Chalcolestes viridis* (VANDER LINDEN, 1825). 13.09.2017 i 13.10.2019 na st. 1, liczne ♂♂ i ♀♀
7. *Sympecma fusca* (VANDER LINDEN, 1820) – 2 ♂♂i 2 ♀♀ na st. 2 i 6 oraz w głębi lasu (21.205265 E, 52.261287 N)
8. *Sympecma paedisca* (BRAUER, 1877) - 21.10.2019, st. 2, 2 ♀♀, **gatunek objęty częściową ochroną gatunkową** (ROZPORZĄDZENIE ...2016). Fot. 1
9. *Ischnura elegans* (VANDER LINDEN, 1820) – 25 i 28.05.2017, 10.06.2017, st. 2 i 6, liczne ♂♂i ♀♀
10. *Enallagma cyathigerum* (CHARPENTIER, 1840) – 25.05.2017, st. 6, 1 ♀
11. *Coenagrion pulchellum* (VANDER LINDEN, 1825) – 28.05.2017, st. 7, 2 ♂♂

12. *Coenagrion puella* (LINNAEUS, 1758) – 28.05, 11.06 i 4.07.2017, st. 2, 6 i 7, liczne ♂♂
13. *Erythromma najas* (HANSEMANN, 1823) – 25.05.2017, st. 6 i 7, liczne ♂♂ i ♀♀
14. *Platycnemis pennipes* (PALLAS, 1771) – 28.05.2017, st. 7, 1♂
15. *Aeshna mixta* (LATREILLE, 1805) – 22.10.2019, st. 3, 1♂
16. *Anax imperator* (LEACH, 1815) – 15.06.2017, w głębi lasu (21.198074 E; 52.276069 N), 1♀
17. *Cordulia aenea* (LINNAEUS, 1758) – 29.04.2019 1♀, 2.06.2019 1♂, st. 5
18. *Somatochlora metallica* (VANDER LINDEN, 1825) – 01.06.2019, st. 8, 1 os.
19. *Libellula quadrimaculata* (LINNAEUS, 1758) – 6.06, 27.07.2014, 26.05, 2.06.2019, st. 5 i w głębi lasu (21.193614 E, 52.272566 N), liczne ♂♂i ♀♀
20. *Libellula depressa* (LINNAEUS, 1758) – 11.06.2016, 26.05.2019, st. 4 i 5, liczne ♂♂i ♀♀
21. *Orthetrum albistylum* (SELYS, 1848) – 15.06.2017, st. 5, 1♂, **gatunek południowy**. Fot. 2
22. *Leucorrhinia rubicunda* (LINNAEUS, 1758) – 2.06.2019, st. 5, 1♂
23. *Leucorrhinia pectoralis* (CHARPENTIER, 1825) – 6.06.2014 i 2.06.2019, st. 1 i 5, liczne ♂♂ **gatunek objęty ochroną gatunkową** (ROZPORZĄDZENIE ...2016). Fot. 3
24. *Sympetrum danae* (SULZER, 1776) – 21.10.2019, st. 2 i 5, pojedyncze ♂ I ♀
25. *Sympetrum sanguineum* (O.F. MÜLLER, 1764) – 4 i 29.07, 13 i 30.09.2017, 17.08, 14.09.2019, liczne ♂♂ i ♀♀ zarówno na stanowiskach 1, 2, 5, jak i w głębi lasu i w samym Rembertowie.
26. *Sympetrum flaveolum* (LINNAEUS, 1758) – 15.06.2017, st. 5, liczne ♂♂ i ♀♀, 21.10.2019, st. 2, pojedynczy ♂
27. *Sympetrum striolatum* (CHARPENTIER, 1840) – 22.10.2019, st. 3, kopulująca para, 21, 22, 31.10 i 17.11.2019, st. 5, liczne ♂♂i ♀♀ **ostatnia obserwacja 17.11.2019**. Fot. 4
28. *Sympetrum vulgatum* (LINNAEUS, 1758) – 21, 22, 31.10.2019, st. 1, 2, 3 i 5, liczne ♂♂ i ♀♀

Fot. 1. *Sympecma paedisca*, samica,
21.10.2019, Bagno Śmiardki
Phot. 1. *Sympecma paedisca*, female,
21.10.2019, Bagno Śmiardki

Fot. 2. *Orthetrum albistylum*, samiec,
15.06.2017, Mokry Ług
Phot. 2. *Orthetrum albistylum*, male,
15.06.2017, Mokry Ług

Fot. 3. *Leucorrhinia pectoralis*, samiec,
2.06.2019, Mokry Ług
Phot. 3. *Leucorrhinia pectoralis*, male,
2.06.2019, Mokry Ług

Fot. 4. *Sympetrum striolatum*, in copula,
22.10.2019, Lisie Bagno
Phot. 4. *Sympetrum striolatum*, in copula,
22.10.2019, Lisie Bagno

Podana lista z pewnością nie jest kompletna. Dostępne informacje pojawiające się w opracowaniach: BERNARD i in. (2009), STOLARZ (2011), WSTĘPNA WALORYZACJA... (2005), STOLARZ – informacja ustna) wspominają o kilku innych gatunkach obserwowanych na badanym terenie – *Lestes barbatus* (FABRICIUS, 1798), *Coenagrion hastulatum* (CHARPENTIER, 1825), *Erythromma viridulum* (CHARPENTIER, 1840), *Aeshna grandis* (LINNAEUS, 1758), *Aeshna cyanea* (O.F. MÜLLER, 1764), *Aeshna juncea* (LINNAEUS, 1758), *Somatochlora flavomaculata* (VANDER LINDEN, 1825), *Orthetrum cancellatum* (LINNAEUS, 1758), *Leucorrhinia albifrons* (BURMEISTER, 1839). Kilkanaście kolejnych gatunków stwierdzono na terenie Warszawy (MIŁACZEWSKA, 2011), do której bezpośrednio przylega badany obszar. Ciekawostką jest, że pierwsze dane dotyczące ważek tego terenu pochodzą z końca XIX i początku XX wieku i dotyczą *S. striolatum* i *L. albifrons* (MAJEWSKI, 1885, PRÜFFER, 1923).

Piśmiennictwo

- BERNARD R., BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G., WENDZONKA J. 2009. Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań
- MAJEWSKI E. 1885. Owady żyłkoskrzydłe (Neuroptera Polonica). Systematyczny wykaz krajowych sieciarek i prasiatnic zawierający źródłowo zestawione wszystkie owoce dotychczasowych poszukiwań z dodaniem projektu odnośnego mianownictwa polskiego do ostatnich potrzeb zastosowanego. Teodor Paprocki i S-ka, Warszawa
- MIŁACZEWSKA E. (RED.). 2011. Ważki Warszawy. <https://wazki.pl/warszawa.html> (11.11.2019)
- PRÜFFER J. 1923. Z badań nad wileńskimi formami zalotek (*Leucorrhinia*). Prace Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, Wydział Nauk Matematycznych i Przyrodniczych, 1 (1): 1–16 + 3 tab

- SOLON J., BORZYSZKOWSKI J., BIDŁASIK M., RICHLING A., BADORA K., BALON J., BRZEZIŃSKA-WÓJCIK T., CHABUDZIŃSKI Ł., DOBROWOLSKI R., GRZEGORCZYK I., JODŁOWSKI M., KISTOWSKI M., KOT R., KRĄŻ P., LECHNIO J., MACIAS A., MAJCHROWSKA A., MALINOWSKA E., MIGOŃ P., MYGA-PIĄTEK U., NITA J., PAPIŃSKA EL., RODZIK J., STRZYŻ M., TERPIŁOWSKI S., ZIAJA W. 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. *Geographia Polonica*, 91 (2): 143-170
- STOLARZ P. (RED.). 2011. Rezerwat Bagno Jacka, monografia przyrodnicza. CEC, Warszawa
- WSTĘPNA WALORYZACJA przyrodnicza i propozycja kierunków ochrony przyrody poligonu w Lasach Rembertowsko-Okuniewskich. 2005. Stow. Chrońmy Mokradła, Warszawa.
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U., poz. 2183, 28 grudnia 2016 r., Warszawa